

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain säännöksiä, jotka koskevat maatalousyrittäjien lomituspalvelujen soveltamisalaa, vuosiloman pituuden määräytymistä, vuosiloman pitämistä sekä palveluista perittäviä maksuja. Tämän lisäksi ehdotetaan tarkistettaviksi ja selkeytetäviksi säännöksiä, jotka koskevat sijaisavun perusteena olevia syitä ja sijaisavun kestoja, lomituspalvelujen kuntatason hallintoa, palvelujen järjestämistä, kustannusten korvaamista, hakumenettelyä, vuosiloman ja viikkovapaan pituutta koskevaa valtioneuvoston päätöstä, lomautakunnan tietojensaantioikeutta ja valitusoikeutta.

Toiminta muutettaisiin kalenterivuotiseksi siten, että luovutettaisiin lomanmääräytymisvuodesta ja lomakaudesta. Loman pituuteen ei vaikuttaisi enää yrittäjän työskentely lomanmääräytymisvuoden aikana, vaan kaikilla vuosilomaan oikeutetuilla olisi oikeus 22 päivän pituiseen lomaan kalenterivuoden aikana. Vuo-

siloma pidettäisiin kalenterivuosittain. Muutos vastaisi voimassa olevaa viikkovapaatoimintaa.

Kunnan mahdollisuuksia palvelujen järjestämiseksi lisättäisiin. Kunta voisi harkintansa mukaan täysin itse päättää lomituspalveluja hoitavasta toimielimestä.

Lomalautakuntien tietojensaantioikeutta laajennettaisiin niin, että niillä olisi mahdollisuus saada soveltamisalan muutoksen edellyttämät tiedot maatalousyrittäjien eläkelaitokselta.

Sijaisavusta perittäisiin kaikilta käyttäjiltä maksu. Maksuista ja niiden määräytymisperusteista säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

Esitys liittyy valtioneuvoston hyväksymään hinnoitteluvuotta 1992/93 koskevaan maataloustuloratkaisuun.

Esitys liittyy valtion vuoden 1993 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1993 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Nykyinen tilanne

Maatalousyrittäjän lomituspalveluista annettussa laissa (2/85), jäljempänä lomituspalvelulaki, lomituspalveluilla tarkoitetaan maataluslomittajan järjestämistä maatalousyrittäjälle vuosiloman, sijaisavun ja viikkovapaan ajaksi. Lain tavoitteena on luoda edellytykset vuosilo-

man ja viikkovapaan pitämiseen niille karjataloutta harjoittaville maatalousyrittäjille, joilla ei ilman lomituspalveluja ole mahdollisuutta vapautua tehtävistään vuosiloman tai viikkovapaan ajaksi. Lain tavoitteena on toisaalta järjestää maataloutta harjoittaville yrittäjille sijaisapua sairauden, tapaturman, raskauden ja synnytyksen, isyysloman, lääkärin määräyksen tai lakiin perustuvan kuntoutuksen, lapsen sairauden, ottolapsen hoidon, lähiomaisen kuoleman ja hautajaisten tai muun niihin rinnastettavan tilapäisen syyn vuoksi. Tilapäisenä

syynä pidetään myös varusmiespalveluksen, aseettoman palveluksen tai siviilipalveluksen suorittamista edellyttäen, että maatalousyrittäjä on jo ennen palvelukseen astumista itsenäisesti joko kokonaan tai pääosin huolehtinut maatalousyrittäjän päivittäisistä töistä, sekä kertausharjoituksia ja kertausharjoituksia korvaavaa palvelusta. Tilapäisenä syynä pidetään lisäksi yritystoiminnan jatkamisen tai yritystoiminnasta luopumisen vaatimia järjestelyjä pysyvän työkyvyttömyyden ja kuolemantapauksen yhteydessä sekä aikuiskoulutukseen osallistumista.

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada lomittaja enintään 22 vuosilomapäivän ajaksi. Tämä perustuu lomituspäätöslain 36 §:n nojalla maatalousyrittäjän vuosiloman pituudesta annettuun valtioneuvoston päätökseen (287/90). Loma kertyy niiltä lomamääräytymisvuoden kalenterikuukausilta, jolloin maatalousyrittäjä on alle 65-vuotiaana toiminut karjaloustehtävissä vähintään 14 päivänä. Viikkovapaata varten alle 65-vuotiaalla maatalousyrittäjällä on oikeus saada lomittaja yhteensä enintään 12 viikkovapaapäivän ajaksi kalenterivuoden aikana.

Sijaisapua varten maatalousyrittäjällä on oikeus saada lomittaja sairauden ja tapaturman vuoksi lääkärintodistuksella osoitetun työkyvyttömyyden ajaksi, kuitenkin korkeintaan siihen asti, kun maatalousyrittäjä on saanut tiedon siitä, että eläkelaitos on tehnyt päätöksen työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisestä hänelle toistaiseksi. Ilman lääkärintodistusta maatalousyrittäjä voi saada sijaisapua sairauden ja tapaturman vuoksi sekä lapsen sairastumisen johdosta enintään seitsemäksi päiväksi samoin kuin kuntoutuksen vuoksi enintään siksi ajaksi, jonka lääkärin määräyksen tai lakiin perustuva kuntoutus kestää. Alle 16-vuotiaan sairaan lapsen pitkäaikaisen hoidon ja kuntoutuksen vuoksi sijaisapua on oikeus saada enintään ajaksi, jolta maatalousyrittäjälle suoritetaan sairausvakuutuslain (364/63) mukaista erityishoitorahaa ja ottolapsen hoitoa varten alle kuusivuotiaan lapsen hoitoonotosta alkaen enintään 120 päivän ajaksi. Varusmiespalveluksen ja siviilipalveluksen suorittamisen, kertausharjoitusten ja kertausharjoituksia korvaavan palveluksen vuoksi sijaisapua on oikeus saada enintään palveluksen osoitetun keston ajaksi. Aikuiskoulutuksen vuoksi sijaisapua voidaan järjestää enintään 15 päivän ajaksi kalenterivuodessa. Naispuolisella maatalous-

yrittäjällä on oikeus saada sijaisapua synnytyksen vuoksi enintään 320—388 päivän ajaksi. Miespuolisella maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua isyyslomaa synnytyksen yhteydessä 6—12 päivän ajaksi ja seitsemän päivän ajaksi äitiys- ja vanhempainrahakautena. Pysyvän työkyvyttömyyden alkamista tai kuolemantapausta välittömästi seuraavan kuuden kuukauden aikana maatalousyrittäjälle voidaan pääsäännön mukaan yritystoiminnan järjestelyjen vuoksi myöntää sijaisapua enintään 60 päivän ajaksi.

Vuosilomaa myönnettiin vuonna 1991 noin 92 000 karjalaisyrittäjälle. Lomitettujen vuosilomapäivien määrä oli noin 1 900 000. Samana vuonna viikkovapaata piti noin 22 000 yrittäjää ja lomitettuja viikkovapaapäiviä oli noin 190 000. Sijaisapua sai vuonna 1991 noin 24 000 maatalousyrittäjää. Lomitettuja päiviä oli noin 940 000. Päätoimisten lomittajien määrän kasvun johdosta lomitettavat päivät lisääntyivät edelliseen vuoteen verrattuna noin 170 000 päivällä eli noin 6,4 %.

Valtio vastaa kokonaan lomituspäivien kustannuksista, mutta osa niistä otetaan huomioon maataloustuloneuvotteluissa maatalouden saamana tulona. Maatalousyrittäjien vuosilomalomituksen kustannusten vuonna 1991 arvioidaan olleen 873 miljoonaa markkaa. Viikkovapaalomituksen valtion kustannusosuuden arvioidaan vuonna 1991 olleen 66,8 miljoonaa markkaa. Viikkovapaalomituksen kokonaiskustannuksista noin 20 % katetaan yrittäjiltä perittävillä maksuilla. Valtion korvaus sijaisavun kustannuksiin vuonna 1991 oli noin 403,9 miljoonaa markkaa. Sijaisapumaksuja perittiin yrittäjiltä noin 22 miljoonaa markkaa, mikä on sijaisavun kokonaiskustannuksista noin viisi %. Yrittäjien maksuosuus lomitettua sijaisapäivää kohden oli keskimäärin noin 25 markkaa.

1.2. Ehdotetut muutokset

1.2.1. Soveltamisala

Vuosilomaa ja viikkovapaata järjestettäessä lain soveltamisen yhtenä edellytyksenä on voimassa olevan 2 §:n mukaan, että maatalousyrittäjä on harjoittamaansa karjalalouteen sidonainen siten, ettei hän voi maatalousyrittäjän harjoittamaansa karjalalouteen kuuluvien välttämättömien tehtäviensä vuoksi ilman maatalouslomittajaa va-

pautua vuosiloman tai viikkovapaan ajaksi. Tämän lisäksi edellytetään, että maatalousyrityksen karjatalous lomitussajankohtana käsittää vähintään kaksi kotieläinyksikköä. Sijaisapua järjestettäessä vaatimuksena on voimassa olevan 4 §:n mukaan, että maatalousyrittäjä harjoittaa maataloutta eikä hänellä ole tilapäisen syyn vuoksi mahdollisuutta huolehtia maatalousyritykseen kuuluvista välttämättömistä tehtävistä ilman sijaisapua.

Vuosilomaan ja viikkovapaaseen liittyvä karjataloustyön sidonnaisuusvaatimus on tarkemmin määritelty 3 §:ssä. Maatalousyrityksen karjatalouteen kuuluvien tehtävien katsotaan aiheuttavan laissa tarkoitetun sidonnaisuuden yhdelle maatalousyrittäjälle, jos yrityksen karjatalous lomituksen aikana käsittää vähintään kaksi kotieläinyksikköä. Jos kotieläinyksikköjä on kahdeksan tai enemmän, sidonnaisuus voi olla kahdella maatalousyrittäjällä. Kotieläinyksikkömäärittelystä säädetään tarkemmin asetuksella. Mikäli maatalousyrittäjien todellinen sidonnaisuus ei vastaa kotieläinyksikköjä, on lomautakunnalla 3 §:n 2 momentin perusteella oikeus poiketa yksiköistä. Tällöin sidonnaisuutta arvioitaessa otetaan karjan määrän lisäksi huomioon yrityksen karjataloustehtäviin palkatut ulkopuoliset työntekijät ja muut yrityksen olosuhteet.

Viimeksi mainitun lainkohdan käytännön toteutus on osoittanut, että kotieläinyksiköt eivät sinänsä läheskään aina kuvaa yrittäjien tosiasiallista sidonnaisuutta karjataloustehtäviin. Esimerkiksi tilojen olosuhteet ja koneellistaminen vaikuttavat oleellisesti yrityksen karjatalouden työmäärään. Vaikka laki antaa lomautakunnille mahdollisuuden käyttää harkintaa arvioitaessa sidonnaisuutta suhteessa kotieläinyksikkömääriin, eivät lautakunnat ole tätä mahdollisuutta paljonkaan käyttäneet. Asiaa koskevan selvityksen mukaan puolet kunnista ei käytä harkintaa lainkaan määritellesään yrittäjän sidonnaisuutta karjataloustehtäviin. Jos harkintaa käytetään, poiketaan kotieläinyksikkömääristä miltei yksinomaan alaspäin. Pienin yksikkömäärä, jolla yksi yrittäjä tilalta on saanut vuosiloman, oli yksi kotieläinyksikkö, ja pienin yksikkömäärä, jolla kaksi yrittäjää sai vuosiloman, oli kaksi kotieläinyksikköä. Sidonnaisuuden toteaminen varsinkin maatalousyrityksen ulkopuolisessa ansiotyössä käyvien maatalousyrittäjien osalta on osoittautunut hankalaksi ja aiheuttanut käytännön toteutuksessa suhteettoman paljon on-

gelmia. Nykyisessä muodossaan lomituspalvelulain soveltamisalaa koskeva sidonnaisuusmäärittely on johtanut lain kaavamaiseen soveltamiseen. Sidonnaisuusmäärittely on myös joiltakin osin ristiriidassa lomituspalvelulain 17 §:n 3 momentin säännöksen kanssa, jonka mukaan saman yrityksen kaksi lomaan oikeutettua yrittäjää voivat lomittaa toisiaan. Tuotannollisilla ja lomituspalvelujen tarveperusteilla myös kahden kotieläinyksikön alarajaa pidetään liian alhaisena.

Soveltamiskäytännön ja palvelujen kohdentamisen selkeyttämiseksi ehdotetaan, että sidonnaisuusvaatimuksesta vuosilomaa, viikkovapaata ja sijaisapua järjestettäessä luovutaan. Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin sellaiseen henkilöön, joka itse työhön osallistuen harjoittaa lomituspalveluissa tarkoitettua maataloutta ja jolla on voimassa maatalousyrittäjien eläkelaisa (467/69) säädetty vähimmäiseläketurvaa koskeva vakuutus tai vireillä hakemus vakuutuksen saamiseksi. Tästä pääsäännöstä voitaisiin poiketa sellaisten maataloutta harjoittavien henkilöiden osalta, joilla on osatyökyvyttömyyseläke tai joilla on oikeus maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun niin sanottuun uinuvaan sukupolvenvaihdoseläkkeeseen. Vuosilomaa, viikkovapaata ja sijaisapua voitaisiin järjestää myös sellaiselle alle 18-vuotiaalle maataloutta harjoittavalle henkilölle, joka muutoin kuin ikänsä puolesta täyttää maatalousyrittäjien eläkelaisa säädetty vähimmäiseläketurvaa koskevan vakuutuksen edellytykset, ei kuitenkaan alle 15-vuotiaalle henkilölle. Sijaisapua järjestettäessä lain tarkoittamaksi maatalousyrittäjäksi katsottaisiin myös maatalouden harjoittaja, jolle on myönnetty maatalousyrittäjien eläkelain mukainen täysi työkyvyttömyyseläke. Voimassa olevan lain 5 §:n 3 momentin ja 9 d §:n mukaan tämä tulisi kysymyksen vain tilanteissa, joissa yrittäjällä on tarve pysyvän työkyvyttömyyden alkamisesta lukien enintään 60 päivän pituisen ylimenokauden aikana saada apua yritystoimintansa jatkamiseksi tai lopettamiseksi tähtävien järjestelyjen vuoksi.

Voimassa olevan lain 7—9 §:n mukaan vuosiloma kertyy vain alle 65-vuotiaille maatalousyrittäjille. Kertyneet lomapäivänsä maatalousyrittäjä voi pitää joko ennen 65 vuoden täyttämistä tai sanotun iän täyttämistä seuraavan lomakauden aikana. Viikkovapaa järjeste-

tään kalenterivuositain vain alle 65-vuotiaalle maatalousyrittäjälle.

Ehdotuksen mukaan vuosiloman ja viikkovapaan järjestäminen edellyttäisi edelleen, että maatalousyrittäjä harjoittaa karjataloutta, joka vuosiloman ja viikkovapaan pitämisaikana käsittää nykyisen vähintään kahden kotieläinyksikön sijasta vähintään neljä kotieläinyksikköä. Maatalousyrittäjä voisi pitää vuosilomansa ja viikkovapaansa sen kalenterivuoden loppuun mennessä, jonka aikana hän täyttää 65 vuotta.

Voimassa olevan lain 4 §:n mukaan lakia sovelletaan sijaisapua järjestettäessä maatalousyrittäjään, joka harjoittaa maataloutta ja jolla tilapäisen syyn vuoksi ei ole mahdollisuutta huolehtia maatalousyrittäjään kuuluvista välttämättömistä tehtävistään ilman sijaisapua. Ehdotuksen mukaan periaate pidettäisiin edelleen voimassa kuitenkin niin, että sijaisapu kohdistuisi pääsääntöisesti alle 65-vuotiaisiin maatalousyrittäjiin. Kuitenkin tilanteissa, joissa sijaisavun tarve on alkanut ennen sanotun iän täyttymistä ja tarve jatkuu sen jälkeenkin, voitaisiin sijaisapua järjestää enintään 60 päivää kuuden kuukauden aikana sanotun iän täyttämistä.

Voimassa olevan lain 37 §:n mukaan lomautakunnalla on oikeus saada verotus- ja muilta viranomaisilta lain toimeenpanossa tarvittavia tietoja ja selvityksiä. Soveltamisalaa koskevien muutosehdotusten vuoksi ehdotetaan, että lomautakuntien tietojensaantioikeutta laajennettaisiin siten, että lautakunta voisi saada tietoja myös maatalousyrittäjien eläkelaitokselta siitä, onko maatalousyrittäjällä maatalousyrittäjien eläkelaisa tarkoitettu vakuutus voimassa tai hakemus vireillä vai maksetaanko hänelle kyseisen lain tarkoittamaa määrääjäksi tai toistaiseksi myönnettyä osatäyttöä työkyvyttömyyseläkettä.

1.2.2. Vuosiloman pituuden määräytyminen ja vuosiloman pitäminen

Vuosiloman pituus on kulumassa olevalla lomakaudella (1.4.92—31.3.93) maatalousyrittäjän vuosiloman pituudesta annetun valtioneuvoston päätöksen mukaan enintään 22 päivää. Voimassa olevan lain 7 §:n mukaan vuosiloman pituus määräytyy niiden lomamääräytymiskausien perusteella, joina yrittäjä on työskennellyt karjataloustehtävissä vähin-

tään 14 päivänä edellisen lomamääräytymisvuoden aikana. Valtioneuvoston päätöksen mukaan jokaiselta täydeltä lomamääräytymisvuodelta kertyy vuosilomaa 1,83 työpäivää. Jollei lomapäivien luvuksi tule kokonaislukua, päivän osa katsotaan täydeksi lomapäiväksi. Lomituspalvelulain 8 §:n mukaan lomakausi alkaa huhtikuun 1 päivänä ja päättyy seuraavan maaliskuun 31 päivänä. Lomamääräytymisvuosi päättyy lomakautta edeltävän maaliskuun loppuun. Lomituspalvelutoiminnan rahoitus on kuitenkin kalenterivuotinen. Täten saman kalenterivuoden varoilla rahoitetaan kahden eri lomakauden toimintaa.

Vuosiloman kertymäsäännöksellä ei ole käytännössä vuosiloman pituuden osalta ollut suurta merkitystä. Säännös on tullut sovellettavaksi lähinnä silloin, kun tila on vaihtanut omistajaa lomamääräytymisvuoden aikana tai yrittäjä on sairauden vuoksi saanut sijaisapua yli 75 päivää saman lomamääräytymisvuoden aikana. Tällaisten tapausten määrä on jäänyt pieneksi. Lähes poikkeuksetta uudelle yritystoiminnan jatkajalle on kertynyt vuosilomaa pehreytyksen jäsenenä ennen varsinaisena yrittäjänä aloittamistaan. Myös sitä, onko maatalousyrittäjä toiminut lomamääräytymisvuoden aikana lain edellyttämän ajan karjataloustehtävissä, on käytännössä ollut vaikea selvittää. Kertymäsääntö on myös lisännyt hallinnollisia toimenpiteitä ja tarpeetonta valvontaa.

Lomitusten järjestämisen selkeyttämiseksi ja tarpeettoman valvonnan vähentämiseksi sekä rahoituksen ja varsinaisen toiminnan saattamiseksi samalle ajanjaksolle ehdotetaan, että vuosilomatoiminta muutetaan yhtäläisesti viikkovapaa- ja sijaisaputoiminnan kanssa kalenterivuotiseksi. Tämä merkitsee vuosiloman kertymäsäännöstä luopumista niin, että jokaisella vuosilomaan oikeutetulla on oikeus 22 päivän pituiseen vuosilomaan. Kalenterivuonna pitämättä jääneet vuosilomapäivät voitaisiin siirtää pidettäväksi viimeistään seuraavan kalenterivuoden aikana. Tämä vastaa voimassa olevaa 33 §:ää, jonka mukaan lomamääräytymisvuoden aikana pitämättä jääneet lomapäivät voidaan siirtää pidettäväksi seuraavan lomakauden aikana.

Voimassa olevan 36 §:n mukaan valtioneuvostolla on oikeus määrätä maatalousyrittäjän lomakaudesta, vuosiloman ja viikkovapaan pitämistä ja niiden pituuksista toisinkin kuin laissa säädetään sen mukaan kuin valtioneu-

voston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välisissä neuvotteluissa on sovittu. Säännöstä muutettaisiin siten, että valtioneuvosto voisi määrätä vain vuosiloman ja viikkovapaan pituuksista.

1.2.3. Sijaisavusta perittävä maksu

Voimassa olevan 22 §:n mukaan sijaisavusta ja viikkovapaasta voidaan periä maksu sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun asetuksen (46/85), jäljempänä lomituspalveluasetus, mukaan sijaisavusta peritään muilta kuin vähävaraisilta maksukyvyyn mukaan määrättyvä maksu. Vähävaraisena pidetään maksua määrättäessä henkilöä tai perhettä, jonka tulot jäävät sosiaali- ja terveysministeriön määrittelemän ensimmäisen korvausluokan tulorajan alle. Toiminnan seurantaselvitysten mukaan sijaisapua saaneista yrittäjistä yli 40 % ja käytetyistä sijaisapupäivistä noin 45 % on sijoittunut maksuttomaan luokkaan. Vuonna 1990 sijaisapumaksuina kerättiin noin 20 miljoonaa markkaa. Maksujen osuus kustannuksista oli 5,4 % ja 23,25 markkaa lomitettua sijaisapupäivää kohti. Kunnista saatu palaute osoittaa, että maksuttomuuden vuoksi sijaisapukohdentuu epätarkoituksenmukaisesti. Sijaisavun tarvetta pyritään myös tarpeettomasti pitkittämään tilanteissa, joissa yritystoiminnan jatkuvuus muutoin olisi ilmeisen epätodennäköistä.

Sijaisapumaksu määräytyy kalenterikuukausittain siten, että maksu peritään kuudelta tunnilta päivässä ja enintään 90 tunnilta kalenterikuukaudessa. Tämä on käytännössä johtanut lomittajien työpanoksen epätarkoituksenmukaiseen käyttöön sellaisissa sijaisapulomituksissa, joissa lomittajan päivittäistä työaikaa on pyritty tarpeettomasti lisäämään yli kuuden tunnin. Jos maksu perittäisiin kaikilta lomittajilta tunneilta, lomittajatyövoima kohdentuisi yritystoiminnan jatkuvuuden turvaamisen kannalta tarpeellisiin tehtäviin.

Sijaisavun ja lomittajatyövoiman käytön tarpeenmukaisen kohdentamisen tehostamiseksi ehdotetaan, että sijaisavusta perittäisiin pääsääntöisesti kaikilta käyttäjiltä ja kaikilta lomittajilta maksu, jonka suuruus määräytyisi yrittäjän tai hänen perheensä maksukyvyyn mukaan. Maksun suuruudesta ja määräytymisperusteista säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

1.2.4. Lomituspalvelujen kuntatason hallinto ja palvelujen järjestämisvaihtoehdot

Lomituspalvelulain 13 §:n mukaan kunnassa on laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten lomalautakunta. Kunnanvaltuuston päätöksellä tehtävistä voi huolehtia myös muu lautakunta tai kunnanhallitus. Vuoden 1990 toimintaa koskevien seurantatietojen mukaan lomalautakuntia oli tuolloin 241. Noin 160 kunnassa tehtävät oli liitetty maatalouslautakunnan tai sitä vastaavan muun lautakunnan toimialueeseen. Kunnissa, joissa toiminta on ollut vähäistä, tehtäviä on hoitanut muun muassa kunnanhallitus, sosiaalilautakunta, elinkeino- ja tekniset lautakunnat. Hallinnon järjestäminen sekä lautakunnan että viranhaltijan osalta on varsinkin pienissä kunnissa jäänyt varsin heikoksi ja epätarkoituksenmukaiseksi. Tämän vuoksi säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että kunnat voisivat päättää, että lomalautakunnan sijasta lomituspalveluja voisi hoitaa monijäseninen toimielin.

Voimassa olevassa 17 §:ssä on kunnalle annettu velvoite järjestää lomituspalvelut ottamalla palvelukseensa työsopimussuhteeseen tarpeellinen määrä päätoimisia ja osa-aikaisia maatalouslomittajia. Kunta voi myös käyttää maatalousyrittäjäin yhteisön lomittajia, tai jollei palveluja muuten kyetä järjestämään, kunta voi sopia, että lomittajana toimii maatalousyrittäjän itsensä hankkima lomittaja. Laki ei mahdollista palvelujen hankkimista yksityisiltä palvelujen tuottajilta eikä toisilta kunnilta.

Vuoden 1990 heinäkuussa aloitettiin sosiaali- ja terveysministeriön johtama lomittajatoimintaa koskeva ostopalvelukokeilu, jonka tavoitteena on kehittää ja kokeilla lomituspalvelujen järjestämistä ostopalveluina. Kokeilussa, joka päättyy 31 päivänä joulukuuta 1992, on mukana 18 kuntaa maan eri puolilta. Kokeilu on osoittanut, että palvelujen järjestämistä voidaan tehostaa ja joustavoittaa hankkimalla palveluja yksityisiltä lomituspalvelujen tuottajilta. Kokeilukuntien näkemysten mukaan ostopalvelut ovat vähentäneet myös hallinnollisia toimenpiteitä ja lisänneet haja-asutusalueiden palvelutuotantoa.

Lomituspalvelujen järjestämisvaihtoehtojen lisäämiseksi ehdotetaan, että lomitusten järjestämisvaihtoehtoja lisättäisiin niin, että kunta voisi ostaa lomituspalveluja yksityisiltä palvelujen tuottajilta tai muilta kunnilta taikka sopia palvelujen järjestämisestä muiden kuntien kans-

sa. Kunnalle korvattaisiin näin hankkimistaan palveluista aiheutuneet kustannukset enintään sen suuruisina kuin vastaavat kuntaan työsuopimussuhteessa olevan lomittajan palkkauksesta aiheutuneet menot hyväksytään valtion varoista korvattaviksi.

1.2.5. Oikeus lomittajaan

Voimassa olevassa laissa on maatalousyrittäjän oikeus saada vuosilomaa, viikkovapaata ja sijaisapua määritelty oikeutena saada maatalouslomittaja laissa säädettyksi ajaksi vuosilomaa, viikkovapaata ja sijaisapua varten. Tämä on johtanut virheelliseen käsitykseen, jonka mukaan lain tarkoittama oikeus etuuteen on täytynyt vasta silloin, kun lomittaja on työskennellyt tilalla koko päivän, vaikka lomittavan yrittäjän työosuus yrityksen hoitoon liittyviin välttämättömiin tehtäviin ja tilan muut olosuhteet eivät niin pitkäaikaista työskentelyä edellyttäisi. Sen vuoksi ehdotetaan säännöksiä muutettavaksi niin, että yrittäjällä olisi oikeus lomituspalveluihin eikä lomittajaan.

1.2.6. Säännösten selkeyttäminen

Voimassa olevassa laissa sijaisavun syistä ja sijaisavun kestoista säädetään 5 ja 9 a—9 g §:ssä. Säännösten selkeyttämiseksi ehdotetaan muutettavaksi 5 ja 9 §:n rakennetta niin, että kaikki sijaisavun syyt luettelaisiin numeroituna edellisessä ja kaikki sijaisavun kestot jälkimmäisessä pykälässä.

Lomituspalvelulain 40 §:n mukaan lomalautakunnan päätökseen, jolla tässä laissa tarkoitettua etuutta koskeva hakemus on joko kokonaan tai osittain hylätty taikka joka koskee maatalousyrittäjältä sijaisavusta ja viikkovapaasta perittyä maksua, saadaan valittamalla hakea muutosta lääninoikeudelta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Muuhun lomalautakunnan lomituspalvelulain nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Käytännössä etuuden menettämiseksi on katsottu myös se, että maatalousyrittäjä ei ole saanut lomittajakseen haluamaansa ja lomalautakunnalle ehdottamaansa henkilöä, joka usein on ollut joko yrittäjän perheenjäsen, muu sukulainen tai tuttava. Myös yrittäjän hankkima henkilö on työsuhteessa kuntaan lomittajatehtäväänsä suorittaessaan. Lääninoi-

keuksien käytäntö tällaisten valitusten käsittelyssä on ollut varsin kirjava ja epäyhtenäinen. Säännöstä ehdotetaan selkeytettäväksi siten, että lomittajaksi ja kuntaan työsuhteeseen ottamista koskeva hylkäävä päätös ei olisi lain tarkoittamaa etuutta koskeva eikä siitä voitaisi sillä perusteella valittaa.

2. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu maataloustuloneuvottelijoiden keväällä 1991 asettamassa työryhmässä, jonka tehtäväksi annettiin selvittää lomituspalvelusäännösten yksinkertaistamista ja palvelujen saatavuuden parantamista.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Lomituspalvelujen soveltamisalan sitominen MYEL-vakuutukseen vähentää vuosilomaan oikeutettujen määrää noin 1 500, sijaisapuun oikeutettujen määrää noin 400 ja viikkovapaaseen oikeutettujen määrää noin 380 yrittäjällä. Arvioitu kustannussäästö vuonna 1993 olisi noin 12,3 miljoonaa markkaa ja vuonna 1994 noin 10,7 miljoonaa markkaa. Sijaisapuoikeuden rajaaminen alle 65-vuotiaisiin maatalousyrittäjiin aiheuttaisi säästöä vuonna 1993 noin 3 miljoonaa markkaa.

Soveltamisalan kotieläinyksikkömäärän alarajan nostaminen neljään kotieläinyksikköön vähentää vuosilomaan ja viikkovapaaseen oikeutettujen määrää noin 4 800 yrittäjällä. Kustannussäästöä tästä aiheutuu vuonna 1993 noin 11,4 miljoonaa markkaa ja vuonna 1994 noin 33,6 miljoonaa markkaa.

Niille yrittäjille, jotka saivat sijaisapua maksutta, järjestettiin vuonna 1990 noin 386 100 lomituspäivää. Ehdotetun sijaisavun maksuudistuksen arvioidaan vähentävän aikaisemmin maksutta sijaisapua saaneitten yrittäjien sijaisavun käyttöä noin 10 % eli noin 38 600 sijaisapupäivällä. Kustannussäästöä tästä aiheutuu vuonna 1993 noin 18 miljoonaa markkaa. Uudistuksen arvioidaan lisävään sijaisavun maksukertymää vuonna 1993 noin 3 miljoonalla markalla.

Lakiesityksen arvioidaan aiheuttavan vuositasolla noin 92 miljoonan markan säästön. Siitä lain siirtymäsäännöksistä johtuen noin 47,7 miljoonaa markkaa toteutuu vuonna 1993 ja noin 44,3 miljoonaa markkaa lisäsäästönä vuonna 1994.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 a §. Pykälä on uusi. Sisällöltään se korvaa voimassa olevan 6 §:n 3 kohdan maatalousyrittäjää koskevan määritelmän. Pykälän mukaan maatalousyrittäjäksi katsottaisiin henkilö, joka itse työhön osallistuen harjoittaa voimassa olevan lain 6 §:n 1 kohdassa tarkoitettua maataloutta. Lisäksi edellytettäisiin, että hänellä on maatalousyrittäjien eläkelaisissa säädetty vähimmäiseläketurvaa koskeva vakuutus tai vireillä hakemus vakuutuksen saamiseksi. Maatalousyrittäjiksi katsottaisiin myös ne vakuuttamatomat maataloutta harjoittavat henkilöt, joille on myönnetty mainitun lain mukainen osatyökyvyttömyyseläke tai joilla on oikeus maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun eläkkeeseen eli niin sanottuun uinuvaan sukupolvenvaihdoseläkkeeseen. Sen sijaan yrittäjä, jolle maksetaan sukupolvenvaihdoseläkettä, jäisi soveltamisalan ulkopuolelle. Maatalousyrittäjänä pidettäisiin myös alle 18-vuotiaista mutta kuitenkin 15 vuotta täyttänyttä henkilöä ja 2 ja 4 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa myös 65 vuotta täyttänyttä henkilöä, jos hän maatalouden harjoittamisen osalta täyttää viimeksi mainitun lain mukaisen vakuutuksen saamisen edellytykset. Sijaisavun osalta maatalousyrittäjäksi katsottaisiin myös maatalouden harjoittaja, jolle on myönnetty maatalousyrittäjien eläkelain mukainen täysi työkyvyttömyyseläke. Sijaisapua olisi edelleen mahdollista saada määräjäksi myönnetyn täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jos muut sijaisavun järjestämisen edellytykset täyttyvät. Jos eläke on myönnetty toistaiseksi, sijaisavun järjestäminen tulisi kysymykseen voimassa olevan käytännön mukaisesti vain tilanteissa, joissa sijaisavun tarve johtuu eläkepäättöksen tiedoksi saamisen jälkeen tilalla tehtävistä toimenpiteistä tuotannon uudelleen järjestämiseksi tai toiminnan lopettamiseksi. Uudesta määritelmästä johtuen voimassa olevan 2 §:n 3 momentti, 3 § ja 6 §:n 3 kohta kumottaisiin tarpeettomana.

2 §. Pykälän 1 momentin mukaan lakia sovellettaisiin vuosilomaa ja viikkovapaata järjestettäessä maatalousyrittäjään, joka harjoittaa karjataloutta. Karjatalouden tulee vuosiloman ja viikkovapaan pitämisajankohtana käsittää voimassa olevan 3 §:n mukaisen vähintään kahden kotieläinyksikön sijasta vähintään neljä kotieläinyksikköä. Kotieläinyksiköistä säädetäisiin tarkemmin asetuksella. Vuosilo-

man ja viikkovapaan voisi voimassa olevan 2 §:n 2 momentin mukaisesti edelleen saada enintään kaksi samassa yrityksessä työskentelevää yrittäjää. Lain 31 a §:n mukaan he voivat pitää vuosilomansa ja viikkovapaansa joko yhdessä tai erikseen kuitenkin niin, että alle 10 kotieläinyksikön tiloilla ne tulisi pitää pääsääntöisesti yhdessä. Vuosiloman ja viikkovapaan järjestäminen rajattaisiin edelleen koskemaan vain alle 65-vuotiaita maatalousyrittäjiä kuitenkin niin, että 65-vuotias maatalousyrittäjä voisi pitää vuosilomansa ja viikkovapaansa sen kalenterivuoden loppuun mennessä, jona hän täyttää sanotun iän.

Maatalousyrittäjää koskevan uuden määritelmän johdosta pykälän 3 momentti kumottaisiin tarpeettomana.

3 §. Maatalousyrittäjää koskevan uuden määritelmän ja 2 §:n 1 momentin muuttamisen johdosta 3 §:n sidonnaisuusmäärittelystä luovuttaisiin tarpeettomana. Laissa ei enää määriteltäisi, milloin maatalousyrityksen karjatalouden voidaan katsoa aiheuttavan työsidonnaisuuden yhdelle tai kahdelle yrittäjälle. Ehdotetusta 2 §:n säännöksestä johtuen vuosiloman ja viikkovapaan soveltaminen edellyttäisi aina vähintään neljää kotieläinyksikköä, sekä 31 a § sitä, että alle 10 yksikön tiloilla, joissa on vähintään kaksi tämän lain tarkoittamaa maatalousyrittäjää, yrittäjien tulee pitää vuosilomansa pääsääntöisesti samanaikaisesti. Tämä koskee myös viikkovapaata. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

4 §. Lakia sovellettaisiin sijaisapua järjestettäessä edelleen sellaiseen lain tarkoittamaan maatalousyrittäjään, jolla ei tilapäisen synn vuoksi ole mahdollisuutta huolehtia maatalousyritykseen kuuluvista välttämättömistä tehtävistä ilman sijaisapua. Sijaisavun soveltamisalan piiriin kuuluisivat siten edelleen myös kasvinviljelijät. Edellä 2 §:ssä tarkoitettu kotieläinyksikkömäärittely ei koskisi sijaisapua. Pykälän 1 momentti rajaisi sijaisavun järjestämisen pääsääntöisesti alle 65-vuotiaisiin maatalousyrittäjiin. Tilanteissa, joissa todettu sijaisavun tarve on alkanut ennen sanotun iän täyttämistä, sijaisapua voitaisiin ehdotetun 9 §:n 4 momentin mukaan järjestää ylimenokaudeksi, jonka pituus olisi enintään 60 päivää sanotun iän täyttämistä seuraavan kuuden kuukauden aikana.

5 §. Säännös vastaa sisällöltään voimassa

olevaa 5 §:ää. Ehdotuksessa eri sijaisavun saannin perusteet eli tilapäiset syyt on numeroitu omiksi kohdiksi. Pykälän 3 kohtaa, joka koskee lapsen sairauden vuoksi annettavaa sijaisapua, täsmennettäisiin siten, että sijaisapua järjestettäisiin alle 10-vuotiaan lapsen sairastumisen perusteella. Kohdassa 8 ei enää erikseen mainittaisi aseetonta palvelusta, koska varusmiespalvelus käsitteenä sisältää myös aseettoman palveluksen.

6 §. Pykälän 3 kohdassa määritellään nykyisin maatalousyrittäjä. Ehdotuksen mukaan määritelmää muutettaisiin ja siitä säädettäisiin uudessa 1 a §:ssä. Tämän vuoksi pykälän 3 kohta kumottaisiin tarpeettomana.

7 §. Pykälän mukaan vuosilomatoiminta muutettaisiin viikkovapaa- ja sijaisaputoiminnan kanssa yhtäläisesti kalenterivuotiseksi. Tämä merkitsisi luopumista vuosiloman pituuden kertymäsäännöstä, lomanmääräytymisvuodesta ja lomakaudesta. Siten maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada lomituspalveluja kalenterivuoden aikana vuosilomaa varten 22 päivän ja viikkovapaata varten 12 päivän ajaksi. Vuosiloman ja viikkovapaan kesto säilyisi voimassa olevien säännösten mukaisena. Maatalousyrittäjän oikeus saada maatalouslomittaja muutettiin oikeudeksi saada lomituspalveluja. Lomituspalvelujen päivittäinen kesto eli lomittajan päivittäinen työaika määräytyisi tilakohtaisesti lomitusajankohdan työmäärän mukaan.

8 §. Edellä 7 §:n kohdalla ehdotetuista muutoksista johtuen 8 § kumottaisiin tarpeettomana. Niille uuden soveltamisalan ulkopuolelle jääville yrittäjille, joille on voimassa olevien säännösten mukaan kertynyt vuosilomaa tai aikaisemmista vuosilomista tai viikkovapaasta on jäänyt pitämättä päiviä uuden soveltamisalan voimaantuloon mennessä, turvattaisiin siirtymäsäännöksillä mahdollisuus pitää kyseiset vuosiloma- ja viikkovapaapäivät vuoden 1993 aikana.

9—9 g §. Voimassa olevassa 9 §:ssä säädetään viikkovapaan pituudesta ja pitämisestä. Koska niistä ehdotetaan säädettäväksi edellä 7 §:ssä, ehdotetaan 9 §:n säännöstä muutettavaksi siten, että siinä määriteltäisiin sijaisavun kestot eri sijaisapusyiden mukaisesti. Pykälä vastaisi asia-sällöltään, mitä sijaisavun järjestämisen perusteena olevista syistä säädetään nykyisin 9 a—9 g §:ssä. Mainitut pykälät kumottaisiin tarpeettomina.

13 §. Pykälää muutettaisiin niin, että tehtäviä hoitavana toimielimenä voisi olla kunnanhalli-

tus, lautakunta, johtokunta tai toimikunta. Toimielimestä päättäminen jäisi täysin kunnan harkintaan. Toimielin olisi kunnallislain (953/76) perusteella luottamushenkilöelin.

17 §. Pykälän mukaan lomituspalvelujen järjestäminen kuuluisi edelleen sille kunnalle, jonka alueella maatalousyrittäjä pääasiallisesti toimintaansa harjoittaa. Kunnan tulisi ottaa palvelukseensa työsopimussuhteeseen tarpeellinen määrä maatalouslomittajia. Palvelujen järjestämisvaihtoehtojen lisäämiseksi pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että kunta voisi hoitaa toiminnan myös sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa taikka ostamalla palveluja toiselta kunnalta tai muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Julkisia palvelujen tuottajia voisivat olla esimerkiksi maatalousoppilaitokset. Yksityisinä palvelujen tuottajina voisivat toimia edelleen maatalousyrittäjien yhteisöt, itsenäiset ammattinharjoittajat, yritykset ja järjestöt. Kunta voisi edelleen käyttää lomittajana myös yrittäjän itsensä ehdottamaa henkilöä. Pykälään otettaisiin myös voimassa olevan lain 18 §:n 1 momentin säännös, jonka mukaan yrittäjän ehdotuksesta hyväksytty lomittaja on työsopimussuhteessa kuntaan.

18 §. Pykälän 1 ja 2 momentti kumottaisiin tarpeettomina.

22 §. Maataloustulosopimuksen mukaisesti pykälää muutettaisiin siten, että yhtäläisesti viikkovapaatoiminnan kanssa myös sijaisavusta perittäisiin aina kaikilta käyttäjiltä maksukyvyn mukaan määräytyvä maksu siten kuin asetuksella tarkemmin säädettäisiin.

23 §. Laki kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista on kumottu kuntien valtionosuuslailla (688/92). Sen 32 §:n 2 momentin mukaan kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annettun lain muita kuin 15 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä sovelletaan muihin kuin kuntien valtionosuuslaissa tarkoitettuihin valtionosuuksiin ja -avustuksiin vuoden 1995 loppuun. Pykälän 2 momentin mukaan myös toiselle kunnalle sekä yksityiselle palvelujen tuottajalle lomituspalvelujen ostoista suoritettavia korvauksia pidettäisiin sellaisina pykälän 1 momentissa tarkoitettuina tarpeellisina käyttökustannuksina, jotka korvattaisiin kunnalle valtion varoista.

26 §. Valtion korvauksen enimmäismäärään lomittajien palkkauksen ja muiden etujen osalta on sovellettu kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annettun lain

(35/73) 15 §:n 2 momenttia. Sen mukaan enimmäismääränä pidetään sen mukaisia menoja kuin kulloinkin voimassa oleva lomittajia koskeva työehtosopimus tai päätös edellyttää. Koska mainittu säännös kumotaan kuntien valtiosuosulaila, otettaisiin vastaava määräys lomituspalvelulain 26 §:n 1 momenttiin. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vastaavasti valtion korvauksen enimmäismäärästä niiden korvausten osalta, jotka kunta on suorittanut toiselta kunnalta, maatalousyrittäjien yhteisöltä tai muilta yksityisiltä palvelujen tuottajilta hankkimistaan palveluista. Muilta hankituista palveluista aiheutuneet kustannukset korvattaisiin kunnalle enintään sen suuruusina kuin vastaavat kuntaan työsopimussuhteessa olevan lomittajan palkkauksesta ja muista eduista aiheutuvat menot pykälän 1 momentin mukaisesti hyväksytään valtion varoista korvattavaksi.

31 §. Lomituspalvelujen hakemusmenettely pysyisi sisällöllisesti ennallaan. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin tarkennus niistä asioista, joista yrittäjän ja lomautakunnan tulisi sopia riittävän ajoissa ennen vuosiloman ja viikkovapaan ja mahdollisuuksien mukaan myös ennen etukäteen tiedossa olevan sijaisavun alkamista. Tällaisia seikkoja olisivat lomitusajankohta, lomittaja, lomitukseen liittyvät järjestelyt ja pidetäänkö loma kahden oikeutetun tilalla yhdessä vai erikseen. Tarkemmin hakemusmenettelystä säädettäisiin asetuksella.

33 §. Voimassa olevan säännöksen mukaan yrittäjän pyynnöstä vuosiloman ja viikkovapaan pitäminen voidaan hyväksyttävän syyn vuoksi siirtää sovitusta ajankohdasta pidettäväksi myöhäisempänä ajankohtana, kuitenkin viimeistään seuraavan lomakauden aikana. Lakiesityksen mukaan toiminta muutettaisiin kalenterivuotiseksi. Yhtäläisesti sen kanssa pykälä muutettaisiin siten, että vuosiloma ja viikkovapaa voitaisiin siirtää joko kokonaan tai osittain pidettäväksi viimeistään seuraavan kalenterivuoden aikana.

36 §. Säännöksestä poistettaisiin tarpeettoman valtioneuvoston oikeus päättää maata-

lousyrittäjän lomakaudesta sekä vuosiloman ja viikkovapaan pitämisestä.

37 §. Yhtäläisesti esitetyn soveltamisalan muutoksen kanssa lomautakunnan tietojen saantioikeutta lisättäisiin niin, että lomautakunta voisi saada maatalousyrittäjien eläkelaitokselta tarpeelliset tiedot siitä, onko lomituspalvelujen hakijalla lain soveltamisalan edellyttämä vakuutus voimassa tai vakuutuslaskutus vireillä tai saako hakija maatalousyrittäjien eläkelain tarkoittamaa osa- tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä ja onko eläke määräaikainen tai pysyvä. Tietojen saantioikeus ei sen sijaan koskisi tietoja sairaudesta, joka on eläkkeen myöntämisen perusteena eikä eläkkeen määrää. Lähtökohtana kuitenkin olisi, että maatalousyrittäjä itse toimittaa tässä tarkoitettut tiedot lautakunnalle. Tietojen saantioikeus rajoittuisi siten vain tilanteisiin, joissa lautakunnalla on ilmeinen tarve tarkistaa maatalousyrittäjän antamia tietoja.

40 §. Säännöstä tarkennettaisiin niin, että lomautakunnan päätökseen, joka koskee lomittajan työsuhteeseen ottamista, ei voitaisi hakea lomituspalvelulain nojalla muutosta valittamalla. Muutoin säännös vastaa sisällöltään voimassa olevaa 40 §:ää.

4. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lain muutoksen ja kevään 1992 maataloustulosopimuksen johdosta on tarpeen uudistaa myös lomituspalveluasetuksen 3—6 luvun säännöksiä.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 1993 alusta. Esitys liittyy valtion vuoden 1993 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maatalousyrittäjän lomituspalveluista 4 päivänä tammikuuta 1985 annetun lain (2/85) 2 §:n 3 momentti, 3 §, 6 §:n 3 kohta, 8 ja 9 a—9 g § sekä 18 §:n 1 ja 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 3 momentti, 3 §, 6 §:n 3 kohta sekä 9 a ja 9 c—9 e § 23 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1185/88), 9 b ja 9 g § 14 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1088/90), 9 f § 20 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1597/91) ja 8 § muutettuna mainituilla 23 päivänä joulukuuta 1988 ja 14 päivänä joulukuuta 1990 annetuilla laeilla,

muutetaan 2 §:n 1 momentti, 4 §:n 1 momentti, 5, 7, 9, 13, 17 ja 22 §, 23 §:n 2 momentti, 26 §, 31 §:n 1 momentti, 33, 36 ja 37 § ja 40 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentti, 4 §:n 1 momentti, 5, 7 ja 9 § mainitussa 23 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa ja 13 § 15 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1126/89), sekä

lisätään lakiin uusi 1 a § seuraavasti:

1 a §

Maatalousyrittäjällä tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, joka itse työhön osallistuen harjoittaa tässä laissa tarkoitettua maataloutta ja:

1) jolla on voimassa maatalousyrittäjien eläkelaisissa (467/69) säädettyä vähimmäiseläketurvaa koskeva vakuutus tai vireillä hakemus sen saamiseksi;

2) jolle on myönnetty 1 kohdassa tarkoitetun lain mukainen osatyökyvyttömyyseläke; tai

3) jolla on oikeus maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun eläkkeeseen.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 1—3 kohdassa säädetään, maatalousyrittäjänä pidetään myös maatalouden harjoittajaa, joka muutoin kuin ikänsä puolesta täyttää maatalousyrittäjien eläkelaisissa säädetyt vähimmäiseläketurvaa koskevan vakuutuksen saamisen edellytykset, ei kuitenkaan alle 15-vuotiasta henkilöä, sekä sijaisapua järjestettäessä maatalouden harjoittajaa, jolle on myönnetty maatalousyrittäjien eläkelain mukainen täysi työkyvyttömyyseläke.

2 §

Tätä lakia sovelletaan vuosilomaa ja viikkovapaata järjestettäessä maatalousyrittäjään, joka harjoittaa karjataloutta. Karjatalouden tulee vuosiloman tai viikkovapaan pitämisaikana käsittää vähintään neljä kotieläinyksikköä. Kotieläinyksiköistä säädetään tarkemmin asetuksella. Vuosilomaa ja viikkovapaata järjestetään 65 vuotta täyttäneelle maatalousyrittäjälle kuitenkin vain sen kalenterivuoden loppuun, jonka aikana hän on täyttänyt 65 vuotta.

4 §

Tätä lakia sovelletaan sijaisapua järjestettäessä maatalousyrittäjään, jolla ei tilapäisen synn vuoksi ole mahdollisuutta huolehtia maatalousyrittäjään kuuluvista välttämättömistä tehtävistään ilman sijaisapua. Sijaisapua järjestetään 65 vuotta täyttäneelle maatalousyrittäjälle kuitenkin vain, jos todettu sijaisavun tarve on alkanut ennen sanotun iän täyttämistä.

5 §

Edellä 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tilapäisenä synnä pidetään:

1) sairauden tai tapaturman aiheuttamaa työkyvyttömyyttä;

2) lääkärin määräyksen tai lakiin perustuvaa kuntoutusta;

3) alle 10-vuotiaan lapsen sairastumista;

4) alle 16-vuotiaan sairaan lapsen erikoissairaanhoidossa (1062/89) tarkoitettua sairaanhoidon toimintayksikössä tapahtuvaa hoitoa tai lakiin perustuvaa kuntoutusta, joihin maatalousyrittäjä osallistuu;

5) raskautta ja synnytystä;

6) isyyslomaa;

7) ottolapsen hoitoa;

8) varusmiespalveluksen tai siviilipalveluksen suorittamista edellyttäen, että maatalousyrittäjä on jo ennen palvelukseen astumista itsenäisesti joko kokonaan tai pääosin huolehtinut maatalousyrittäjän päivittäisistä töistä;

9) kertausharjoituksia ja kertausharjoituksia korvaavaa palvelusta;

10) aikuiskoulutukseen osallistumista;

11) lähiomaisen kuolemaa ja hautajaisia;

12) yritystoiminnan jatkamisen tai yritystoiminnasta luopumisen vaatimia järjestelyjä silloin, kun yrittäjälle on myönnetty työkyvyttömyyseläke toistaiseksi tai kun sijaisavun tarve johtuu yrittäjän kuolemasta; sekä

13) muuta edellä tässä pykälässä mainittuihin syihin rinnastettavaa tilapäistä syytä.

7 §

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada lomituspalveluja kalenterivuoden aikana vuosilomaa varten 22 päivän ajaksi ja viikkovapaata varten 12 päivän ajaksi.

9 §

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua:

1) sairauden tai tapaturman vuoksi enintään siksi ajaksi, jonka lääkärintodistuksella osoitettu työkyvyttömyys kestää, kuitenkin korkeintaan siihen asti, kun maatalousyrittäjä on asetuksella säädettyllä tavalla saanut tiedon siitä, että eläkelaitos on tehnyt päätöksen työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisestä hänelle toistaiseksi; sairastumisen tai tapaturman vuoksi ilman lääkärintodistusta sijaisapua voidaan antaa enintään seitsemäksi päiväksi;

2) kuntoutuksen vuoksi enintään siksi ajaksi, jonka lääkäriin määräykseen tai lakiin perustuva kuntoutus edellyttää;

3) alle 10-vuotiaan lapsen sairastumisen johdosta enintään seitsemäksi päiväksi;

4) alle 16-vuotiaan sairaan lapsen 5 §:n 4 kohdassa tarkoitetun hoidon tai kuntoutuksen vuoksi enintään ajaksi, jolta maatalousyrittäjälle suoritetaan sairausvakuutuslain (364/63) mukaista erityishoitorahaa;

5) ottolapsen hoitoa varten alle kuusivuotiaan lapsen hoitoonotosta alkaen vanheimpainrahan suorittamisen ajaksi, kuitenkin vähintään 120 päivän ajaksi;

6) varusmiespalveluksen ja siviilipalveluksen suorittamisen vuoksi enintään asevelvollisuuslaissa (452/50) ja siviilipalveluslaissa (1723/91) säädettyksi ajaksi;

7) kertausharjoitusten ja kertausharjoituksia korvaavan palveluksen vuoksi palveluksen osoitetun keston ajaksi;

8) aikuiskoulutukseen osallistumisen vuoksi enintään 15 päivän ajaksi kalenterivuodessa;

9) lähiomaisensa kuoleman sekä lähiomaisensa hautajaisten vuoksi yhden päivän ajaksi;

10) yritystoiminnan jatkamisen tai yritystoiminnasta luopumisen vaatimia järjestelyjä var-

ten toistaiseksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen alkamista tai kuolemantapausta seuraavien kuuden kuukauden aikana enintään 60 päivän ajaksi, jollei sijaisavun jatkamiselle kuuden kuukauden jälkeen ole asetuksella säädettyjä erityisen painavia syitä; sekä

11) edellä 5 §:n 13 kohdassa tarkoitetun muun tilapäisen syyn vuoksi enintään ajaksi, jonka luotettavasti osoitettu sijaisavun tarve kestää.

Naispuolisella maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua raskauden ja synnytyksen vuoksi enintään 320 päivän ajaksi, joka alkaa aikaisintaan 58 ja viimeistään 35 päivää ennen laskettua synnytysaikaa. Oikeus sijaisapuun on kuitenkin 68 päivää edellä sanottua pitempi silloin, kun lapsia on syntynyt samalla kertaa useampia kuin yksi. Jos raskaus päättyy ennen sijaisavun alkamista, oikeus sijaisapuun alkaa raskauden päättymisestä. Jos lapsi syntyy kuollessa tai kuolee sairausvakuutuslain mukaisena äitiysrahakautena tai jos äiti antaa lapsen tänä aikana ottolapseksi, oikeus sijaisapuun voi kestää enintään äitiysrahakauden ajan. Sijaisapua voidaan antaa vaihtoehtoisesti miespuoliselle maatalousyrittäjälle siitä lähtien, kun hänelle suoritetaan sairausvakuutuslain mukaista vanhempainrahaa, sen suorittamisajan loppuun asti.

Miespuolisella maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua isyyslomaa varten seitsemäksi päiväksi sairausvakuutuslain mukaisen äitiystai vanhempainrahakauden aikana maksettavan isyysrahan sekä vähintään kuudeksi ja enintään 12 päiväksi lapsen syntymän yhteydessä maksettavan isyysrahan suorittamisaikana.

Sen estämättä, mitä tässä pykälässä säädetään, 4 §:n 1 momentissa tarkoitetulla 65 vuotta täyttäneellä maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sanotun iän täyttämistä seuraavan kuuden kuukauden aikana enintään 60 päivän ajaksi.

13 §

Kunnassa on tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten lomalautakunta. Kunnanvaltuusto voi päättää, että lomalautakunnan sijasta tehtävät hoitaa muu monijäseninen toimielin. Mitä tässä laissa säädetään lomalautakunnasta, sovelletaan tällöin vastaavasti monijäseniseen toimielimeen.

17 §

Kunnan on järjestettävä tässä laissa tarkoitettua lomituspalvelua. Lomituspalvelut kunta voi järjestää:

1) ottamalla palvelukseensa työsopimussuhteeseen tarpeellisen määrän maatalouslomittajia taikka hoitamalla toiminnan sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa; tai

2) ostamalla palveluja toiselta kunnalta taikka muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

Jollei lomittajien saantia voida riittävästi turvata 1 momentissa tarkoitettujen lomittajien avulla tai jollei yrittäjä erityisestä syystä voi käyttää sanotussa momentissa tarkoitettua lomittajaa, kunta voi hyväksyä lomittajaksi myös yrittäjän ehdottaman henkilön. Yrittäjän ehdotuksesta hyväksytyt lomittajat on työsopimussuhteessa kuntaan.

22 §

Sijaisavusta ja viikkovapaasta peritään maksu sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

23 §

Edellä 1 momentissa tarkoitettuina käyttökustannuksina pidetään kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) 5 §:ssä mainittuja kustannuksia sekä toiselle kunnalle ja muulle julkiselle tai yksityiselle palvelujen tuottajalle suoritettavia korvauksia. Käyttökustannusten vähennykseksi luetaan edellä mainitun lain 7 §:n 1 ja 2 momentin mukaiset erät.

26 §

Valtion korvaus suoritetaan palkkauksen ja muiden etujen osalta enintään sen suuruisena kuin kulloinkin voimassa oleva lomittajia koskeva työehtosopimus tai päätös edellyttää.

Edellä 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua toiselta kunnalta taikka muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta hankituista palveluista aiheutuneet kustannukset korvataan kunnalle enintään sen suuruisena kuin vastaavat kuntaan työsopimussuhteessa olevan lomittajan palkkauksesta ja muista eduista aiheutuvat menot 1 momentin mukaisesti hyväksytään valtion varoista korvattaviksi.

31 §

Maatalousyrittäjän on tehtävä lomituspel-

luja koskeva hakemus lomautakunnalle. Yrittäjän ja lomautakunnan on sovittava riittävästi ajoissa vuosiloman ja viikkovapaan pitämisestä, pitämisaikakohdasta, lomittajasta ja lomitukseen liittyvistä järjestelyistä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Mitä tässä pykälässä säädetään vuosilomasta ja viikkovapaasta, sovelletaan myös sijaisapuun, jos sen tarve johtuu etukäteen tiedossa olevasta syystä.

33 §

Milloin yrittäjä ennen vahvistettua vuosiloma- tai viikkovapaa-ajankohtaa taikka niiden aikana alkaneen sairauden, synnytyksen, tapaturman tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi ei voi pitää tässä laissa tarkoitettua lomaansa tai viikkovapaata vahvistettuna aikana, voidaan ne kokonaan tai osaksi yrittäjän pyynnöstä siirtää pidettäväksi myöhäisempänä ajankohtana, kuitenkin viimeistään seuraavan kalenterivuoden aikana.

36 §

Valtioneuvostolla on oikeus määrätä maatalousyrittäjän vuosiloman ja viikkovapaan pituuksista toisinkin kuin tässä laissa säädetään sen mukaan kuin valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välisissä neuvotteluissa sovitaan.

37 §

Lomautakunnalla on oikeus saada maksutta verotus- ja muilta viranomaisilta tämän lain toimeenpanossa tarvittavia tietoja ja selvityksiä sekä maatalousyrittäjien eläkelaitokselta tarpeellisia tietoja maatalousyrittäjien eläkelaiissa tarkoitettun vakuutuksen hakemisesta, voimassaolosta, maksettavista eläkkeistä ja oikeudesta 1 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun eläkkeeseen.

40 §

Lomautakunnan päätökseen, joka koskee oikeutta lomituspel- palveluihin, lomituspel- palvelujen kestoja taikka lomituspel- palveluista perittäviä maksuja tai korvauksia, saa hakea muutosta valittamalla lääninoikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Muuhun lomautakunnan tämän lain nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1993.

Maatalousyrittäjän, jolla ei ole oikeutta tämän lain 7 §:n mukaiseen vuosilomaan, on pidettävä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan hänelle kertyneet vuosilomapäivänsä 31 päivään joulukuuta 1993 mennessä.

Maatalousyrittäjän, jolla on oikeus myös tämän lain 7 §:n mukaiseen vuosilomaan, on pidettävä ennen huhtikuun 1 päivää 1992 kertyneet ja lain voimaan tullessa pitämättä olevat vuosilomapäivänsä 31 päivään joulukuuta 1993 mennessä. Huhtikuun 1 päivän ja joulukuun 31 päivän 1992 välisenä aikana kertyneet vuosilomapäivät vähennetään hänen tämän lain 7 §:n mukaisesta kalenterivuoden 1993 vuosilomastaan.

Helsingissä 11 päivänä syyskuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan määräytyneet, mutta vahvistettuna viikkovapaa-ajankohtana 33 §:ssä mainitusta syystä pitämättä jääneet viikkovapaat on pidettävä 31 päivään joulukuuta 1993 mennessä.

Jos sijaisavun antaminen on aloitettu tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla sellaiselle henkilölle, jolla ei tämän lain mukaan ole oikeutta sijaisapuun, ja sijaisavun tarve jatkuu tammikuun 1 päivän 1993 jälkeen, jatketaan sijaisavun antamista niin kauan kuin se tämän lain 9 §:n 1—3 momentin mukaan on mahdollista. Tällöin sijaisapua annetaan kuitenkin tämän lain voimaantuloa seuraavien kuuden kuukauden aikana enintään 60 päivän ajaksi.

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*

Laki

maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maatalousyrittäjän lomituspalveluista 4 päivänä tammikuuta 1985 annetun lain (2/85) 2 §:n 3 momentti, 3 §, 6 §:n 3 kohta, 8 ja 9 a—9 g § sekä 18 §:n 1 ja 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 3 momentti, 3 §, 6 §:n 3 kohta sekä 9 a ja 9 c—9 e § 23 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1185/88), 9 b ja 9 g § 14 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1088/90), 9 f § 20 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1597/91) ja 8 § muutettuna mainituilla 23 päivänä joulukuuta 1988 ja 14 päivänä joulukuuta 1990 annetuilla laeilla,

muutetaan 2 §:n 1 momentti, 4 §:n 1 momentti, 5, 7, 9, 13, 17 ja 22 §, 23 §:n 2 momentti, 26 §, 31 §:n 1 momentti, 33, 36 ja 37 § ja 40 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentti, 4 §:n 1 momentti, 5, 7 ja 9 § mainitussa 23 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa ja 13 § 15 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1126/89), sekä

lisätään lakiin uusi 1 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 a §

Maatalousyrittäjällä tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, joka itse työhön osallistuen harjoittaa tässä laissa tarkoitettua maataloutta ja:

1) *jolla on voimassa maatalousyrittäjien eläkelaisissa (467/69) säädettyä vähimmäiseläketurvaa koskeva vakuutus tai vireillä hakemus sen saamiseksi;*

2) *jolle on myönnetty 1 kohdassa tarkoitetun lain mukainen osatyökyvyttömyyseläke; tai*

3) *jolla on oikeus maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun eläkkeeseen.*

Sen estämättä, mitä 1 momentin 1—3 kohdassa säädetään, maatalousyrittäjänä pidetään myös maatalouden harjoittajaa, joka muutoin kuin ikänsä puolesta täyttää maatalousyrittäjien eläkelaisissa säädetyt vähimmäiseläketurvaa koskevan vakuutuksen saamisen edellytykset, ei kuitenkaan alle 15-vuotiasta henkilöä, sekä sijaisapua järjestettäessä maatalouden harjoittajaa, jolle on myönnetty maatalousyrittäjien eläkelain mukainen täysi työkyvyttömyyseläke.

2 §

Tätä lakia sovelletaan vuosilomaa ja viikkovapaata järjestettäessä maatalousyrittäjään, joka harjoittaa karjataloutta ja on siihen sidonainen siten, että ei maatalousyrittäjien karja-

2 §

Tätä lakia sovelletaan vuosilomaa ja viikkovapaata järjestettäessä maatalousyrittäjään, joka harjoittaa karjataloutta. *Karjatalouden tulee vuosiloman tai viikkovapaan pitämisajankohtana*

talouteen kuuluvien välttämättömien tehtävien-
sä vuoksi voi ilman lomittajaa vapautua tehtä-
vistään vuosiloman tai viikkovapaan ajaksi.

*käsittää vähintään neljä kotieläinyksikköä. Ko-
tieläinyksiköistä säädetään tarkemmin asetuksel-
la. Vuosilomaa ja viikkovapaata järjestetään 65
vuotta täyttäneelle maatalousyrittäjälle kuiten-
kin vain sen kalenterivuoden loppuun, jonka
aikana hän on täyttänyt 65 vuotta.*

*Vuosilomaa ja viikkovapaata järjestettäessä
lakia ei sovelleta myöskään maatalousyrittäjään,
joka saa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momen-
tissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläke-
säännön mukaista täyttä työkyvyttömyyseläket-
tä, yksilöllistä varhaiseläkettä tai työttömyyselä-
kettä.*

(3 mom. kumotaan)

3 §

*Maatalousyriksen karjatalouteen kuuluvien
tehtävien katsotaan aiheuttavan edellä 2 §:n 1
momentissa tarkoitetun sidonnaisuuden yhdelle
maatalousyrittäjälle, jos yrityksessä harjoitettu
karjatalous lomituksen aikana käsittää vähin-
tään kaksi kotieläinyksikköä, ja kahdelle maa-
talousyrittäjälle, jos karjatalous lomituksen ai-
kana käsittää vähintään kahdeksan kotieläinyk-
sikköä. Kotieläinyksiköistä säädetään tarkem-
min asetuksella.*

(kumotaan)

*Sidonnaisuutta arvioitaessa otetaan lisäksi
huomioon yrityksen karjataloustehtäviin palkat-
tut ulkopuoliset työntekijät maatalousharjoitteli-
joita lukuun ottamatta sekä muut yrityksen
olosuhteet. Jos on ilmeistä, että maatalousyrit-
täjän sidonnaisuus yrityksen karjatalouteen kuu-
luviin välttämättömiin tehtäviin ei vastaa edellä 1
momentissa säädettyä, voidaan mainituista koti-
eläinyksiköiden määristä poiketa.*

4 §

*Tätä lakia sovelletaan sijaisapua järjestettä-
essä maatalousyrittäjään, joka harjoittaa maa-
taloutta ja jolla tilapäisen synn vuoksi ei ole
mahdollisuutta huolehtia maatalousyrikyksen
kuuluvista välttämättömistä tehtävistään ilman
sijaisapua.*

4 §

*Tätä lakia sovelletaan sijaisapua järjestettä-
essä maatalousyrittäjään, jolla ei tilapäisen synn
vuoksi ole mahdollisuutta huolehtia maatalous-
yritykseen kuuluvista välttämättömistä tehtävis-
tään ilman sijaisapua. Sijaisapua järjestetään 65
vuotta täyttäneelle maatalousyrittäjälle kuiten-
kin vain, jos todettu sijaisavun tarve on alkanut
ennen sanotun iän täyttämistä.*

5 §

*Edellä 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tila-
päisenä synnä pidetään sairautta, tapaturmaa,
lääkärin määräykseen tai lakiin perustuvaa
kuntoutusta, raskautta ja synnytystä, isyyslo-*

5 §

*Edellä 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tila-
päisenä synnä pidetään:*

*1) sairauden tai tapaturman aiheuttamaa työ-
kyvyttömyyttä;*

maa, lapsen sairautta, ottolapsen hoitoa, lähiomaisen kuolemaa ja hautajaisia sekä muuta niihin rinnastettavaa tilapäistä syytä.

Tilapäisenä syynä pidetään myös varusmiespalveluksen, aseettoman palveluksen tai siviilipalveluksen suorittamista edellyttäen, että maatalousyrittäjä on jo ennen palvelukseen astumistaan itsenäisesti joko kokonaan tai pääosin huolehtinut maatalousyrittäjän päivittäisistä töistä, sekä kertausharjoituksia ja kertausharjoituksia korvaavaa palvelusta.

Tilapäisenä syynä pidetään lisäksi yritystoiminnan jatkamisen tai yritystoiminnasta luopumisen vaatimia järjestelyjä silloin, kun yrittäjän sairaudesta tai tapaturmasta seuraa pysyvä työkyvyttömyys tai kun sijaisavun tarve johtuu yrittäjän kuolemasta. Järjestelyistä tulee ilmoittaa lomautuskunnalle niin kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

2) lääkärin määräykseen tai lakiin perustuvaa kuntoutusta;

3) alle 10-vuotiaan lapsen sairastumista;

4) alle 16-vuotiaan sairaan lapsen erikoissairaanhoidon toimintayksikössä tapahtuvaa hoitoa tai lakiin perustuvaa kuntoutusta, joihin maatalousyrittäjä osallistuu;

5) raskautta ja synnytystä;

6) isyyslomaa;

7) ottolapsen hoitoa;

8) varusmiespalveluksen tai siviilipalveluksen suorittamista edellyttäen, että maatalousyrittäjä on jo ennen palvelukseen astumista itsenäisesti joko kokonaan tai pääosin huolehtinut maatalousyrittäjän päivittäisistä töistä;

9) kertausharjoituksia ja kertausharjoituksia korvaavaa palvelusta;

10) aikuiskoulutukseen osallistumista;

11) lähiomaisen kuolemaa ja hautajaisia;

12) yritystoiminnan jatkamisen tai yritystoiminnasta luopumisen vaatimia järjestelyjä silloin, kun yrittäjälle on myönnetty työkyvyttömyyseläke toistaiseksi tai kun sijaisavun tarve johtuu yrittäjän kuolemasta; sekä

13) muuta edellä tässä pykälässä mainittuihin syihin rinnastettavaa tilapäistä syytä.

6 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) maatalousyrittäjällä henkilöä, joka itse työhön osallistuen harjoittaa maataloutta omaan tai yhteiseen lukuun tai niin kuin maatalousyrittäjien eläkelain 1 a §:ssä (1009/87) säädetään perheyrittäjän jäsenenä, ei kuitenkaan alle 15-vuotiaasta henkilöstä;

(3 kohta kumotaan)

7 §

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada lomittaja vuosiloman ajaksi, jonka pituus on 1,58 työpäivää jokaiselta täydeltä lomanmääräytymiskuukaudelta. Jollei lomapäivien luvuksi tule kokonaislukua, päivän osa katsotaan täydeksi lomapäiväksi.

Täydeksi lomanmääräytymiskuukaudeksi katsotaan lomakautta edeltävän maaliskuun lopussa päättyvän lomanmääräytymisvuoden sellainen kalenterikuukausi, jonka aikana maatalousyrittäjä on toiminut 2 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tehtävissä alle 65-vuotiaana vähintään 14 päivänä.

7 §

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada lomituspalveluja kalenterivuoden aikana vuosilomaa varten 22 päivän ajaksi ja viikkovapaata varten 12 päivän ajaksi.

Vuosiloman pituutta laskettaessa noudatetaan muutoin soveltuvien osin, mitä vuosilomalaain 3 §:ssä on säädetty työssäolopäivien veroisena pidettävien päivien ottamisesta huomioon vuosilomaa määrättäessä.

8 §

Lomakausi alkaa huhtikuun 1 päivänä ja päättyy seuraavana vuonna maaliskuun 31 päivänä.

Maatalousyrittäjä, joka luopuu karjataloudesta, voi kuitenkin pitää vuosilomansa jo lomamääräytymisvuoden aikana ennen karjataloudesta luopumistaan.

9 §

Kalenterivuoden aikana on alle 65-vuotiaalla maatalousyrittäjällä oikeus saada lomittaja viikkovapaata varten yhteensä enintään 12 päivän ajaksi.

Maatalousyrittäjä voi pitää enintään viisi viikkovapaapäivää kalenterikuukaudessa joko erikseen tai yhtäjaksoisesti.

(kumotaan)

9 §

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua:

1) sairauden tai tapaturman vuoksi enintään siksi ajaksi, jonka lääkarintodistuksella osoitettu työkyvyttömyys kestää, kuitenkin korkeintaan siihen asti, kun maatalousyrittäjä on asetuksella säädetyllä tavalla saanut tiedon siitä, että eläkelaitos on tehnyt päätöksen työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisestä hänelle toistaiseksi; sairastumisen tai tapaturman vuoksi ilman lääkarintodistusta sijaisapua voidaan antaa enintään seitsemäksi päiväksi;

2) kuntoutuksen vuoksi enintään siksi ajaksi, jonka lääkärin määräykseen tai lakiin perustuva kuntoutus edellyttää;

3) alle 10-vuotiaan lapsen sairastumisen johdosta enintään seitsemäksi päiväksi;

4) alle 16-vuotiaan sairaan lapsen 5 §:n 4 kohdassa tarkoitetun hoidon tai kuntoutuksen vuoksi enintään ajaksi, jolta maatalousyrittäjälle suoritetaan sairausvakuutuslain (364/63) mukaista erityishoitorahaa;

5) ottolapsen hoitoa varten alle kuusivuotiaan lapsen hoitoonotosta alkaen vanheimpainrahan suorittamisen ajaksi, kuitenkin vähintään 120 päivää ajaksi;

6) varusmiespalveluksen ja siviilipalveluksen suorittamisen vuoksi enintään asevelvollisuuslaisissa (452/50) ja siviilipalveluslaissa (1723/91) säädetyksi ajaksi;

7) kertausharjoitusten ja kertausharjoituksia korvaavan palveluksen vuoksi palveluksen osoitetun keston ajaksi;

8) aikuiskoulutukseen osallistumisen vuoksi enintään 15 päivän ajaksi kalenterivuodessa;

9) lähiomaisensa kuoleman sekä lähiomaisen-

sa hautajaisten vuoksi yhden päivän ajaksi;

10) yritystoiminnan jatkamisen tai yritystoiminnasta luopumisen vaatimia järjestelyjä varten toistaiseksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen alkamista tai kuolemantapausta seuraavien kuuden kuukauden aikana enintään 60 päivän ajaksi, jollei sijaisavun jatkamiselle kuuden kuukauden jälkeen ole asetuksella säädettyjä erityisen pannaavia syitä; sekä

11) edellä 5 §:n 13 kohdassa tarkoitettun muun tilapäisen syyn vuoksi enintään ajaksi, jonka luotettavasti osoitettu sijaisavun tarve kestää.

Naispuolisella maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua raskauden ja synnytyksen vuoksi enintään 320 päivän ajaksi, joka alkaa aikaisintaan 58 ja viimeistään 35 päivää ennen laskettua synnytysaikaa. Oikeus sijaisapuun on kuitenkin 68 päivää edellä sanottua pitempi silloin, kun lapsia on syntynyt samalla kertaa useampia kuin yksi. Jos raskaus päättyy ennen sijaisavun alkamista, oikeus sijaisapuun alkaa raskauden päättymisestä. Jos lapsi syntyy kuolleena tai kuolee sairausvakuutuslain mukaisena äitiysrahakautena tai jos äiti antaa lapsen tänä aikana ottolapseksi, oikeus sijaisapuun voi kestää enintään äitiysrahakauden ajan. Sijaisapua voidaan antaa vaihtoehtoisesti miespuoliselle maatalousyrittäjälle siitä lähtien, kun hänelle suoritetaan sairausvakuutuslain mukaista vanhempainrahaa, sen suorittamisajan loppuun asti.

Miespuolisella maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua isyyslomaa varten seitsemäksi päiväksi sairausvakuutuslain mukaisen äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana maksettavan isyysrahan sekä vähintään kuudeksi ja enintään 12 päiväksi lapsen syntymän yhteydessä maksettavan isyysrahan suorittamisaikana.

Sen estämättä, mitä tässä pykälässä säädetään, 4 §:n 1 momentissa tarkoitettulla 65 vuotta täyttäneellä maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sanotun iän täyttämistä seuraavan kuuden kuukauden aikana enintään 60 päivän ajaksi.

9 a §

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada lomittaja sijaisapua varten sairauden tai tapaturman vuoksi enintään siksi ajaksi, jonka lääkärintodistuksella osoitettu työkyvyttömyys kestää, kuitenkin korkeintaan siihen asti, kun maatalousyrit-

(kumotaan)

täjä on asetuksella säädetyllä tavalla saanut tiedon siitä, että eläkelaitos on tehnyt päätöksen työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisestä hänelle toistaiseksi.

Kuntoutuksen vuoksi maatalousyrittäjällä on oikeus saada lomittaja enintään siksi ajaksi, jonka lääkärin määräykseen tai lakiin perustuva kuntoutus edellyttää.

Sijaisapua voidaan antaa sairauden ja tapaturman vuoksi ilman lääkärintodistusta sekä lapsen sairauden johdosta enintään seitsemäksi päiväksi.

9 b §

Naispuolisella maatalousyrittäjällä on oikeus saada lomittaja sijaisapua varten raskauden ja synnytyksen vuoksi enintään 320 päivän ajaksi, joka alkaa aikaisintaan 58 ja viimeistään 35 päivää ennen laskettua synnytysaikaa. Oikeus sijaisapuun on kuitenkin 68 päivää edellä sanottua pitempi silloin, kun lapsia on syntynyt samalla kertaa useampi kuin yksi. Jos raskaus päättyy ennen sijaisavun alkamista, oikeus sijaisapuun alkaa raskauden päättymisestä. Jos lapsi syntyy kuolleena tai kuolee äitiysrahakautena tai äiti antaa lapsen tänä aikana ottolapseksi, oikeus sijaisapuun voi kestää enintään äitiysrahakauden ajan.

(kumotaan)

Sijaisapua voidaan 1 momentissa tarkoitettuisa tapauksissa myöntää vaihtoehtoisesti miespuoliselle maatalousyrittäjälle siitä lähtien, kun hänelle suoritetaan sairausvakuutuslain (364/63) mukaista vanhempainrahaa, sen suorittamisajan loppuun saakka.

Ottolapsen hoidon johdosta on maatalousyrittäjällä oikeus saada sijaisapua alle kuusivuotiaan lapsen hoitoonotosta alkaen vanhempainrahan suorittamisen ajan, kuitenkin vähintään 120 päivän ajaksi.

Miespuolisella maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua seitsemäksi päiväksi sairausvakuutuslain mukaisen äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana suoritettavan isyysrahan suorittamisaikana. Lisäksi miespuolisella maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua vähintään kuudeksi ja enintään 12 päiväksi lapsen syntymän yhteydessä maksettavan isyysrahan suorittamisaikana.

9 c §

Varusmiespalveluksen, aseettoman palveluksen ja siviilipalveluksen suorittamisen vuoksi maata-

(kumotaan)

lousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua enintään asevelvollisuuslaissa (452/50) ja aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetussa laissa (132/69) säädetyksi ajaksi sekä kertausharjoitusten ja kertausharjoituksia korvaavan palveluksen vuoksi palveluksen osoitetun keston ajaksi.

9 d §

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua yritystoiminnan jatkamisen tai yritystoiminnasta luopumisen vaatimia järjestelyjä varten pysyvän työkyvyttömyyden alkamista tai kuolemantapausta seuraavan kuuden kuukauden aikana enintään 60 päivän ajaksi, jollei sijaisavun jatkamiselle kuuden kuukauden jälkeen ole asetuksella tarkemmin säädettyjä erityisen painavia syitä.

(kumotaan)

Pysyvän työkyvyttömyyden katsotaan alkavan, kun maatalousyrittäjä on asetuksella säädettyllä tavalla saanut tiedon siitä, että eläkelaitos on tehnyt päätöksen työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisestä hänelle toistaiseksi.

9 e §

Maatalousyrittäjällä on lähiomaisensa kuoleman sekä lähiomaisensa hautajaisten vuoksi oikeus saada sijaisapua yhden päivän ajaksi ja edellä 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun muun tilapäisen syyn nojalla enintään ajaksi, jonka luotettavasti osoitettu sijaisavun tarve kestää.

(kumotaan)

9 f §

Maatalousyrittäjällä on aikuiskoulutukseen osallistumisen vuoksi oikeus saada sijaisapua enintään 15 päivän ajaksi vuodessa.

(kumotaan)

9 g §

Maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun alle 16-vuotiaan sairaan lapsensa sairaanhoidon tai kuntoutuksen vuoksi ajaksi, jolta hänelle suoritetaan sairausvakuutuslain mukaista erityishoitorahaa.

(kumotaan)

13 §

Kunnassa on tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten lomalautakunta. Kunnanvaltuusto voi päättää, että tämän lain mukaisista tehtävistä huolehtii muu lautakunta tai kunnanhallitus. Mitä tässä laissa on säädetty lomalautakunnasta, sovelletaan tällöin vastaavasti muuhun lautakuntaan tai kunnanhallitukseen.

13 §

Kunnassa on tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten lomalautakunta. Kunnanvaltuusto voi päättää, että lomalautakunnan sijasta tehtävät hoitaa muu monijäseninen toimielin. Mitä tässä laissa säädetään lomalautakunnasta, sovelletaan tällöin vastaavasti monijäseniseen toimielimeen.

17 §

Kunnan on järjestettävä tässä laissa tarkoitetut lomituspalvelut. Lomituspalvelujen järjestämiseksi kunnan tulee ottaa palvelukseensa työ sopimussuhteeseen tarpeellinen määrä päätoimisia ja osa-aikaisia maatalouslomittajia.

Kunta voi sopia myös maatalousyrittäjään yhteisön kanssa, että yhteisön lomittajia käytetään lomituspalvelujen järjestämiseen. Tällaisen yhteisön on lomalautakunnan pyynnöstä annettava sille selvityksiä ja tietoja, jotka ovat tarpeen tässä laissa tarkoitettujen lomituspalvelujen järjestämiseksi.

Jollei lomittajien saantia voida riittävästi turvata 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen lomittajien avulla tai yrittäjä *ei* erityisestä syystä voi käyttää sanotussa momentissa tarkoitettua lomittajaa, kunta voi sopia, että lomittajana toimii myös yrittäjän itsensä hankkima lomittaja.

18 §

Maatalousyrittäjän itsensä hankkima maatalouslomittaja on työ sopimussuhteessa kuntaan.

Yhteisön hankkima ja sen palveluksessa oleva lomittaja voi lautakunnan hyväksymänä lomittajana toimiessaankin olla työ sopimussuhteessa yhteisöön. Lomittajan on tällöin noudatettava lautakunnan lomittajatehtäviä varten antamia ohjeita.

22 §

Sijaisavusta ja viikkovapaasta voidaan periä maksu sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

23 §

Edellä 1 momentissa tarkoitettuina käyttökustannuksina pidetään kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) 5 §:ssä mainittuja kustannuksia sekä maatalousyrittäjään yhteisölle suoritettavia korvauksia. Käyttökustannusten vähennykseksi luetaan edellä mainitun lain 7 §:n 1 ja 2 momentin mukaiset erät.

17 §

Kunnan on järjestettävä tässä laissa tarkoitetut lomituspalvelut. *Lomituspalvelut kunta voi järjestää:*

1) *ottamalla palvelukseensa työ sopimussuhteeseen tarpeellisen määrän maatalouslomittajia taikka hoitamalla toiminnan sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa; tai*

2) *ostamalla palveluja toiselta kunnalta taikka muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta.*

Jollei lomittajien saantia voida riittävästi turvata 1 momentissa tarkoitettujen lomittajien avulla tai jollei yrittäjä erityisestä syystä voi käyttää sanotussa momentissa tarkoitettua lomittajaa, kunta voi hyväksyä lomittajaksi myös yrittäjän ehdottaman henkilön. Yrittäjän ehdotuksesta hyväksyty lomittaja on työ sopimussuhteessa kuntaan.

(1 ja 2 mom. kumotaan)

22 §

Sijaisavusta ja viikkovapaasta *peritään* maksu sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuina käyttökustannuksina pidetään kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) 5 §:ssä mainittuja kustannuksia sekä *toiselle kunnalle ja muulle julkiselle tai yksityiselle palvelujen tuottajalle* suoritettavia korvauksia. Käyttökustannusten vähennykseksi luetaan edellä mainitun lain 7 §:n 1 ja 2 momentin mukaiset erät.

26 §

Jos maatalouslomittajana on toiminut maatalousyrittäjän yhteisöön työsopimussuhteessa ollut henkilö, kunta korvaa yhteisölle kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avuksista annetun lain 5 §:n 4 ja 5 kohdissa tarkoitetut käyttökustannukset.

Korvaukset suoritetaan kuitenkin enintään sen suuruisina kuin vastaavat kuntaan työsopimussuhteessa olevan lomittajan palkkauksesta aiheutuvat menot hyväksytään valtion varoista korvattaviksi.

31 §

Maatalousyrittäjän on tehtävä maatalouslomittajan saamiseksi vuosiloma-, viikkovapaa- tai sijaisapupyyntö lomalautakunnalle.

33 §

Milloin yrittäjä ennen vahvistettua vuosiloma- tai viikkovapaa-ajankohtaa tai niiden aikana alkaneen sairauden, synnytyksen, tapaturman tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi ei voi pitää tässä laissa tarkoitettua lomaansa tai viikkovapaaan vahvistettuna aikana, voidaan ne kokonaan tai osaksi yrittäjän pyynnöstä siirtää pidettäväksi myöhäisempänä ajankohtana, kuitenkin vuosiloman osalta viimeistään seuraavan lomakauden ja viikkovapaan osalta seuraavan kalenterivuoden aikana.

36 §

Valtioneuvostolla on oikeus määrätä maatalousyrittäjän lomakaudesta, vuosiloman ja viikkovapaan pitämisestä ja niiden pituuksista toisinkin kuin tässä laissa säädetään sen mukaan kuin valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välisissä neuvotteluissa on sovittu.

26 §

Valtion korvaus suoritetaan palkkauksen ja muiden etujen osalta enintään sen suuruisena kuin kulloinkin voimassa oleva lomittajia koskeva työehtosopimus tai päätös edellyttää.

Edellä 23 §:n 2 momentissa tarkoitetut toiselta kunnalta taikka muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta hankituista palveluista aiheutuneet kustannukset korvataan kunnalle enintään sen suuruisina kuin vastaavat kuntaan työsopimussuhteessa olevan lomittajan palkkauksesta ja muista eduista aiheutuvat menot 1 momentin mukaisesti hyväksytään valtion varoista korvattaviksi.

31 §

Maatalousyrittäjän on tehtävä lomituspalveluja koskeva hakemus lomalautakunnalle. Yrittäjän ja lomalautakunnan on sovittava riittävän ajoissa vuosiloman ja viikkovapaan pitämisestä, pitämisajankohdasta, lomittajasta ja lomituksen liittyvistä järjestelyistä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Mitä tässä pykälässä säädetään vuosilomasta ja viikkovapaasta, sovelletaan myös sijaisapuun, jos sen tarve johtuu etukäteen tiedossa olevasta syystä.

33 §

Milloin yrittäjä ennen vahvistettua vuosiloma- tai viikkovapaa-ajankohtaa taikka niiden aikana alkaneen sairauden, synnytyksen, tapaturman tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi ei voi pitää tässä laissa tarkoitettua lomaansa tai viikkovapaaan vahvistettuna aikana, voidaan ne kokonaan tai osaksi yrittäjän pyynnöstä siirtää pidettäväksi myöhäisempänä ajankohtana, kuitenkin viimeistään seuraavan kalenterivuoden aikana.

36 §

Valtioneuvostolla on oikeus määrätä maatalousyrittäjän vuosiloman ja viikkovapaan pituudesta toisinkin kuin tässä laissa säädetään sen mukaan kuin valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välisissä neuvotteluissa sovitaan.

37 §

Lomalautakunnalla on oikeus saada verotus- ja muilta viranomaisilta tämän lain toimeenpanossa tarvittavia tietoja ja selvityksiä.

40 §

Lomalautakunnan päätökseen, jolla tässä laissa tarkoitettua etuutta koskeva hakemus on joko kokonaan tai osaksi hylätty taikka joka koskee maatalousyrittäjältä sijaisavusta ja viikkovapaasta perittävää maksua saadaan valittamalla hakea muutosta lääninoikeudelta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Muuhun lomalautakunnan tämän lain nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

37 §

Lomalautakunnalla on oikeus saada maksutta verotus- ja muilta viranomaisilta tämän lain toimeenpanossa tarvittavia tietoja ja selvityksiä sekä maatalousyrittäjien eläkelaitokselta tarpeellisia tietoja maatalousyrittäjien eläkelaiassa tarkoitettun vakuutuksen hakemisesta, voimassaolosta, maksettavista eläkkeistä ja oikeudesta 1 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun eläkkeeseen.

40 §

Lomalautakunnan päätökseen, joka koskee oikeutta lomituspalveluihin, lomituspalvelujen kestoa tai lomituspalveluista perittäviä maksuja tai korvauksia, saa hakea muutosta valittamalla lääninoikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Muuhun lomalautakunnan tämän lain nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1993.

Maatalousyrittäjän, jolla ei ole oikeutta tämän lain 7 §:n mukaiseen vuosilomaan, on pidettävä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan hänelle kertyneet vuosilomapäivänsä 31 päivään joulukuuta 1993 mennessä.

Maatalousyrittäjän, jolla on oikeus myös tämän lain 7 §:n mukaiseen vuosilomaan, on pidettävä ennen huhtikuun 1 päivää 1992 kertyneet ja lain voimaan tullessa pitämättä olevat vuosilomapäivänsä 31 päivään joulukuuta 1993 mennessä. Huhtikuun 1 päivän ja joulukuun 31 päivän 1992 välisenä aikana kertyneet vuosilomapäivät vähennetään hänen tämän lain 7 §:n mukaisesta kalenterivuoden 1993 vuosilomastaan.

Ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan määräytyneet, mutta vahvistettuna viikkovapaa-ajankohtana 33 §:ssä mainitusta syystä pitämättä jääneet viikkovapaat on pidettävä 31 päivään joulukuuta 1993 mennessä.

Jos sijaisavun antaminen on aloitettu tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla sellaiselle henkilölle, jolla ei tämän lain mukaan ole oikeutta sijaisapuun, ja si-

jaisavun tarve jatkuu tammikuun 1 päivän 1993 jälkeen, jatketaan sijaisavun antamista niin kauan kuin se tämän lain 9 §:n 1—3 momentin mukaan on mahdollista. Tällöin sijaisapua annetaan kuitenkin tämän lain voimaantuloa seuraavien kuuden kuukauden aikana enintään 60 päivän ajaksi.
